

Bruxelles, den 11.4.2016
COM(2016) 199 final

PART 2/2

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

The 2016 EU Justice Scoreboard

DA

DA

3.2.4 Kvalitetsstandarder

Standarder kan presse retssystemernes kvalitet op.⁶⁴ I 2015 begyndte Kommissionen at arbejde sammen med gruppen af kontaktpersoner specifikt vedrørende standarder i forbindelse med retssystemernes funktionsmåde. Kvalitetsstandarder inddrager en lang række spørgsmål om, hvordan retssystemerne er opbygget og fungerer. Adskillige aktører kan spille en rolle ved fastlæggelse af sådanne standarder.⁶⁵ Figur 42 viser en generel kortlægning af eksisterende standarder. Den viser, at der i en lang række medlemsstater er fastlagt standarder, som omfatter mange aspekter af medlemsstaternes retssystemer. De indsamlede oplysninger afslører også, at standarderne primært er fastlagt ved lov. De punkter, der har direkte forbindelse med domstolens operationelle funktionsmåde, fastlægges hovedsagelig på domstolsniveau, bl.a. via veletableret domstolspraksis. Dette gælder især håndtering af efterslæb, overvågning af sager, domstolens sagsbyrde, serviceydelser til domstolsbrugere, domstolsfaciliteter og oplysninger til parterne.

Figur 42: Fastlagte standarder om aspekter vedrørende retssystemet* (kilde: Europa-Kommissionen⁶⁶)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	22	23	24	25	26	27	
	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PT	RO	SI	SK	FI	SE	
1. Varighed/behandlingstid for civil- og handelsretlige sager		*		*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	19
2. Varighed/behandlingstid for forvaltningsretlige sager				*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	17
3. Varighed/behandlingstid mellem den indledende registrering af sagen og det første retsmøde	*	*		*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	19
4. Varighed/behandlingstid mellem det sidste retsmøde og afsigelse af retsafgørelsen	*	*		*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
5. Håndtering af efterslæb	*	*		*	*	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	19
6. Dataindsamling vedrørende civil- og handelsretlige retssager		*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	25
7. Dataindsamling vedrørende forvaltningsretlige retssager		*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
8. Sammenkobling af IT-sagsstyringssystemer for at sikre landsdækkende dataindsamling		*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	23
9. Sammenkobling af IT-sagsstyringssystemer for at sikre samarbejde mellem de nationale domstole		*			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
10. Aktiv overvågning af sagens forløb		*		*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	19
11. Domstolens arbejdsbyrde	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	17
12. Høring vedrørende lovforslag om retssystemet	*		*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
13. Service til domstolsbrugere		*		*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
14. Domstolens faciliteter og adgang til retslokalerne		*		*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
15. Oplysninger til parterne om sagens forløb				*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	20
16. Planlægning og gennemførelse af retsmøder	*		*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	23
17. Håndtering af klager fra domstolsbrugere i forbindelse med domstolens funktionsmåde	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	23
18. Klarhed/begrundelser eller andre aspekter vedrørende retsafgørelsen				*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	21
19. Offentliggørelse af retsafgørelser		*		*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	21
20. Uddannelse af dommere	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
21. Uddannelse af domstolspersonale	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	24
22. Tildeling af menneskelige ressourcer til domstolene	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22
23. Tildeling af materielle ressourcer til domstolene		*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	23
24. Kønssdiversitet i retsvæsenet				*	*			*	*	*						*									*	7	
25. Andre standarder																				*						1	

* Bemærk, at blanke felter for standarder vedrørende forvaltningsretlige sager kan skyldes, at der ikke findes en specifik kategori med navnet "forvaltningssag" (f.eks. IE). PL og UK leverede ikke oplysninger om standarder. På de fremhævede områder fastlægges standarderne primært af domstolene, bl.a. via veletableret domstolspraksis. For alle andre områder er standarderne primært fastlagt ved lov.

Figur 43 nedenfor omhandler seks specifikke aspekter: behandlingstid (frister⁶⁷ og tidsplaner⁶⁸), håndtering af efterslæb, aktiv overvågning af sager, oplysninger til parterne, retsafgørelser og

⁶⁴ I "Årlig vækstundersøgelse 2016" (jf. COM(2015) 690 final) henvises der til behovet for at forbedre retssystemernes kvalitet "herunder gennem [...] anvendelse af kvalitetsstandarder".

⁶⁵ Standarder kan fastsættes af ved lovgivning, af domstole (herunder vi veletableret retspraksis), af domstolsstyrelsen (eller et andet uafhængigt organ) eller af andre (f.eks. fastsættes standarder i de fleste tilfælde af justitsministeriet i CZ).

⁶⁶ Dataene vedrører 2015 og er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsenet.

⁶⁷ En frist er en kvantitativ procesfrist som generelt fastsat i retsplejen for visse typer sager eller processuelle skridt.

tildeling af menneskelige ressourcer. Selv om de områder, der i de fleste medlemsstater er omfattet af standarder, ser ud til at være de samme, viser figuren, at indholdet kan variere markant.

I et begrænset antal medlemsstater er der f.eks. i standarderne om håndtering af efterslæb fastsat en maksimal alder for verserende sager eller foranstaltninger til, hvordan efterslæbet skal indhentes.⁶⁹ Standarder om oplysninger til parterne går lige fra, at man informerer parterne om deres sag i retsbygningerne, til, at parterne har onlineadgang til oplysninger eller får dem leveret automatisk.⁷⁰ Sagsovervågning og hurtige varslingssystemer er sjældent automatiseret, selv om det i de fleste medlemsstater teknisk set er muligt at få oplysninger i realtid ved hjælp af sagsstyringssystemerne. Standardiserede elektroniske skabeloner, som dommerne har adgang til i en række medlemsstater, kan gå fra simple formelle modeller til mere avanceret materiale, som har til formål at gøre det lettere at udarbejde afgørelser.

Endelig viser det sig, at nogle standarder er blevet fastlagt og gennemført på landsplan, mens andre kun gælder ved visse domstole eller på visse områder eller for visse typer sager eller retsområder.⁷¹

Figur 43: Specifikke standarder i udvalgte aspekter vedrørende retssystemet* (kilde: *Europa-Kommissionen*⁷²)

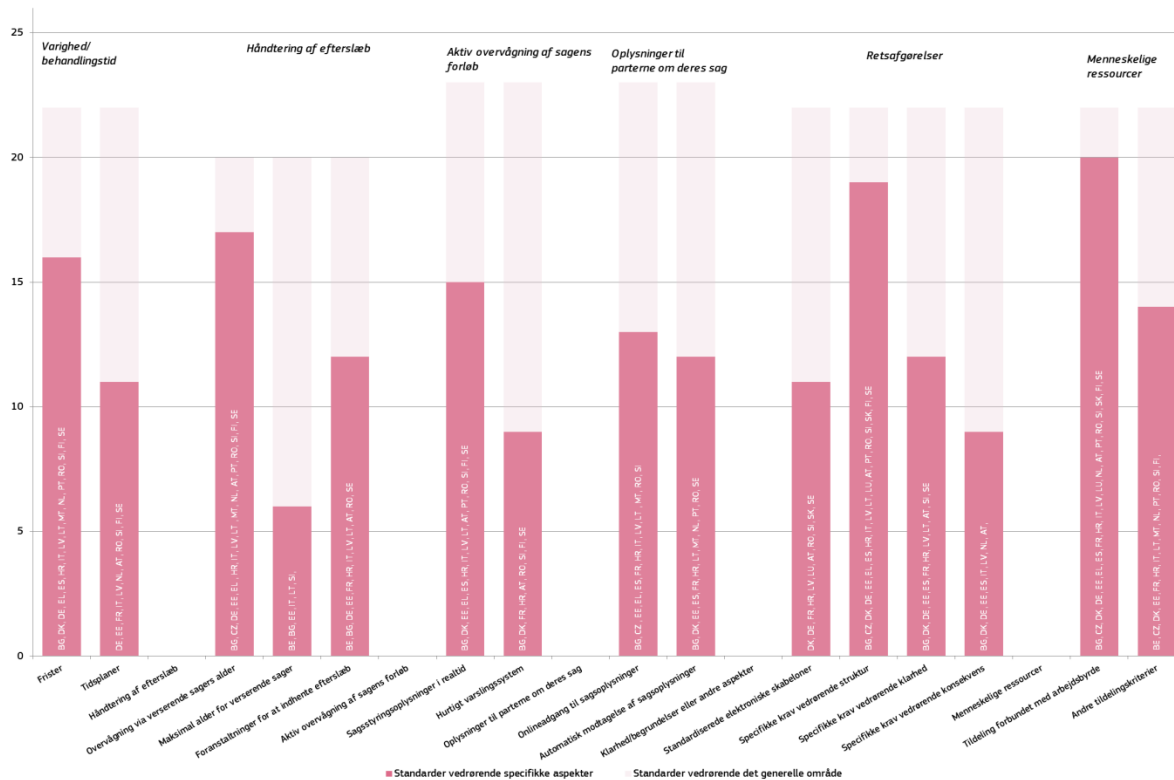
⁶⁸ En tidsplan er en målbar målsætning/praksis for at fremme hurtig behandling af retssager, f.eks. skal dommere i første instans skønne retssagens varighed ved påbegyndelse af sagen, tidsplaner fastsættes ved forhandlinger mellem domstole og justitsministeriet, og domstole fastsætter tidsmæssige standarder for forskellige kategorier af sager.

⁶⁹ I visse medlemsstater kan sager, der verserer i 3 år, uden at parterne foretager sig noget, f.eks. fjernes fra domstolens sagsliste, eller sager, der verserer i mere end 2 år, anses for forældede og afsluttes efterfølgende. Hjælpeforanstaltninger kan omfatte vikarbistand ydet af en specialenhed af dommere.

⁷⁰ Parterne kan f.eks. indhente oplysninger om deres sager via informationskontorer ved domstolene eller blive automatisk informeret om relevante fremskridt i sagen via e-mail eller SMS eller ved hjælp af en automatiseret proces for brugere af et elektronisk indleveringssystem.

⁷¹ I nogle medlemsstater er omfanget af onlineadgang til oplysninger f.eks. begrænset til visse typer sager eller domstole, eller også er adgangen ikke gennemført konsekvent.

⁷² Dataene vedrører 2015 og er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

* *CY og IE rapporterede ikke nogen standarder på de udvalgte områder. PL og UK leverede ikke oplysninger om standarder. DE: Decentraliserede strukturer betyder, at standarderne kan variere fra delstat til delstat og fra domstol til domstol. Den lyseste søjle svarer til det samlede antal medlemsstater, der har fastlagt andre standarder på de udvalgte områder. Standarder om sagsbehandlingstid omfatter civil-, handels- og forvaltningsretlige sager.*

3.2.5 Oversigt over retssystemernes kvalitet

Nem adgang, tilstrækkelige ressourcer, effektive vurderingsværktøjer og hensigtsmæssige standarder er centrale faktorer, der bidrager til retssystemernes kvalitet. 2016-resultattavlen bekræfter, at situationen varierer betydeligt på EU-plan, men også at mange medlemsstater gør en særlig indsats på disse områder.

Tilgængelighed

Resultattavlen omhandler adgangen til retssystemerne i hele retskæden og viser følgende:

- *Onlineoplysninger om retssystemet* findes i alle medlemsstater. I en række medlemsstater findes der imidlertid stadig ikke oplysninger om, hvordan man anlægger en retssag, og om retsomkostningernes sammensætning (figur 18). Visse medlemsstater har udviklet avancerede brugervenlige løsninger i den henseende, f.eks. ved at stille et interaktivt onlineredskab til rådighed, som giver ansøgere om retshjælp mulighed for at beregne sandsynligheden for, at de er berettiget til retshjælp.
- *Retshjælp* er helt afgørende for at garantere lige adgang til domstolsprøvelse. Sammenlignet med 2010 viser det sig, at der er flere medlemsstater, som har øget budgettet til retshjælp, end der er medlemsstater, som har reduceret det (figur 19). Når man sammenligner de økonomiske forhold for at få retshjælp i et specifikt scenarie i form af en forbrugertvist, er indkomstgrænsen for at opnå retshjælp, der dækker mindst en del af omkostningerne, i de fleste medlemsstater over den pågældende Eurostat-fattigdomsgrænse (figur 20). Nogle medlemsstater har gennemført et system, der kræver en årlig gennemgang og eventuel tilpasning af grænsen for retshjælp.
- *Elektronisk indgivelse af krav* er ikke gennemført i alle medlemsstater (figur 21). Kvaliteten af småkravsproceduren online, f.eks. indhentning af oplysninger om sagsbehandling eller muligheden for klage over domstolsafgørelser, er blevet bedre siden 2013 (figur 22). Dette er et tegn på, at medlemsstaterne har bestræbt sig på at opfylde behovene hos de borgere og virksomheder, der bruger retssystemet.
- *Elektronisk kommunikation mellem domstole og parterne* kan stadig ikke lade sig gøre i visse medlemsstater (figur 23). Manglende IKT-værktøjer gør retssager vanskeligere og mere omkostningskrævende, både for domstolene og parterne. I én medlemsstat blev der med en reform, der giver domstole mulighed for at indlevere dokumenter elektronisk til parterne og advokaterne, f.eks. sparet mere end 4,2 mio. EUR i 2015 (mere end 2 % af domstolens budget).
- *Onlinetilgængeligheden af domstolens retsafgørelser* for civil-, handels- og forvaltningsretlige sager kan blive bedre (figur 25). Efter offentliggørelse af tallene om dette emne i 2015-resultattavlen er visse medlemsstater begyndt at gennemføre foranstaltninger for at øge onlinetilgængeligheden af retsafgørelser, bl.a. sager i første instans.
- *Frivillig anvendelse af alternative tvistbilæggelsesmetoder* (f.eks. mægling og forlig) fremmes og ansøres i alle medlemsstater. Dette sker oftere for civil- og handelsretlige tvister end for arbejdskonflikter og forbrugertvister (figur 27). Denne positive udvikling viser, at der er måder, hvorpå man kan opmuntre til frivillig anvendelse af alternative tvistbilæggelsesmetoder, uden at det påvirker den grundlæggende ret til retsmidler ved en domstol. Anvendelsen af alternativ tvistbilæggelse til bilæggelse af tvister mellem forbrugere og handlende forventes at stige fremover med gennemførelsen i 2016 af direktivet

om alternativ tvistbilæggelse på forbrugerområdet og forordningen om onlinetvistbilæggelse (OTB).⁷³

Ressourcer

Et højkvalitativt retssystem kræver en tilstrækkelig grad af finansielle og menneskelige ressourcer, relevant uddannelse og ligevægt mellem kønnene hos dommerne. Resultattavlen viser følgende:

- *Vedrørende finansielle ressourcer* viser dataene, at udgifterne til retssystemet i de fleste medlemsstater er ret stabile (figur 28). Når der fastsættes finansielle ressourcer til retsvæsenet, er der kun nogle få medlemsstater, som tager højde for de aktuelle data om antallet af indkomne eller afsluttede sager for at evaluere de påløbne omkostninger (figur 50).
- *Graden af ligevægt mellem kønnene* blandt dommere ved domstole i første og/eller anden instans er generelt høj. I de fleste medlemsstater udgør hvert køn 40-60 %. Ved højesteretter er fremskridtene, selv om nogle medlemsstater bevæger sig i den rigtige retning, stadig langsomme i nogle medlemsstater (figur 32).
- *Med hensyn til uddannelse af dommere* er der, selv om medlemsstaterne erkender vigtigheden af videreuddannelse og tvungen grunduddannelse (figur 34), brug for bestræbelser for at forbedre omfanget af den tilbudte uddannelse, især vedrørende retslige kompetencer. Videreuddannelse vedrørende retslige kompetencer (judgecraft), IT-kompetencer, domstolsforvaltning og retsetik findes ikke i alle medlemsstater, og i de lande, hvor det findes, omfatter uddannelsesaktiviteter ofte ikke alle disse kompetencer (figur 36). Endvidere tilbyder visse medlemsstater ikke uddannelse i kommunikation med parterne og pressen (figur 37), hvilket er et yderst vigtigt aspekt for slutbrugerne og for at fremme tilliden til retssystemet.

Vurderingsværktøjer

- *Overvågnings- og vurderingsværktøjer* til vurdering af, hvordan retssystemerne fungerer, findes i de fleste medlemsstater (figur 38). Overvågningsprocesserne vedrørende efterslæb eller hurtige varslingsystemer er dog sjældent automatiseret (figur 43). Desuden giver ikke alle dataindsamlingssystemer tilstrækkelige oplysninger om, hvordan systemet fungerer, navnlig for anden instans og højere instanser og for specifikke kategorier af sager såsom insolvens. I visse medlemsstater er de nye generationer af IKT-værktøjer tilstrækkelig fleksible til at opfylde nye behov eller indsamle data om bestemte reformers virkning. Ved reform af sin lovgivning om alternativ tvistbilæggelse iværksatte en medlemsstat f.eks. en specifik regelmæssig kvartalsvis indsamling af data for at evaluere virkningen.
- *IKT-sagsstyringssystemerne* skal stadig forbedres i mange medlemsstater for at sikre, at de kan tjene forskellige formål, og at de gennemføres konsekvent i hele retssystemet (figur 39). I visse medlemsstater kan det stadig ikke lade sig gøre at sikre dataindsamling på landsplan inden for alle retsområder. I nogle medlemsstater tilbyder IKT-værktøjerne ikke overvågning i realtid af sagsforløbet eller håndtering af efterslæb, herunder identificering af særlig gamle sager. Derimod har visse medlemsstater hurtige varslingsystemer for at påvise funktionsfejl eller overholde sagsbehandlingsstandarderne, hvilket gør det lettere at finde rettidige løsninger.
- *Regelmæssig anvendelse af undersøgelser* er vigtig for bedre at forstå de holdninger, brugere og fagfolk har til retssystemet. Anvendelsen af undersøgelser er imidlertid stadig langt fra at være almindelig praksis i alle medlemsstater (figur 40). Når der så anvendes undersøgelser,

⁷³ Direktivet om alternativ tvistbilæggelse på forbrugerområdet sikrer, at forbrugere og handlende kan henvende sig til en enhed for alternativ tvistbilæggelse vedrørende alle deres kontraktmæssige tvister i stort set alle økonomiske sektorer, uanset hvor (i hjemlandet eller på tværs af grænserne) og hvordan (online/offline) købet blev foretaget. Formålet med forordningen om onlinetvistbilæggelse (OTB) er at fremme anvendelsen af alternativ tvistbilæggelse til tvister, som vedrører onlinekøb.

har kun visse medlemsstater systematisk opfølgning, f.eks. til fastlæggelse af uddannelsesbehovet hos dommere og domstolsmedarbejdere eller til forbedring af visse domstoles funktionsmåde (figur 41). I én medlemsstat plejer de f.eks. at evaluere domstolens fireårige arbejdsprogram, der bruges som input i programmet for de følgende fire år.

Standarder

Anvendelsen af standarder er vigtig for at højne retssystemernes kvalitet. 2016-resultattavlen omfatter i en første kortlægning en generel oversigt over de standarder i medlemsstaterne, der regulerer retssystemernes funktionsmåde, og viser følgende.

- *Størstedelen af medlemsstaterne har standarder, der omfatter ens aspekter af deres retssystemer.* For eksempel har de fleste medlemsstater standarder om, hvordan retssager bør føres, hvordan parterne bør informeres, eller hvordan retsafgørelser bør affattes (figur 42).
- Der er dog stadig *markante forskelle vedrørende indholdet* af disse standarder og det kvalitetsniveau, de fastlægger (figur 43). Desuden er gennemførelsen af standarder forskellig. Nogle er blevet fastlagt på landsplan, mens andre kun gælder for visse domstole eller områder eller for visse typer sager eller retsområder.
- *Med hensyn til standarder om håndtering af sager og efterslæb* har mindre end halvdelen af medlemsstaterne standarder om foranstaltninger med henblik på at indhente eksisterende efterslæb, og endnu færre fastlægger den maksimale alder, som verserende sager bør have. Nogle få medlemsstater har standarder om tidsplaner for retssager og hurtige varslingssystemer såsom automatiske beskeder for sager, der er gamle, hastende eller på anden måde kræver særlig opmærksomhed.
- *Standarder om oplysninger til parterne* om deres sager findes i de fleste medlemsstater. Men kun i nogle af dem informeres parterne automatisk eller kan have onlineadgang til disse oplysninger. For eksempel får parterne i nogle medlemsstater automatiske meddelelser via det elektroniske indleveringssystem eller får en rykker via SMS om datoen for retsmøder.
- *Standarder om udarbejdelse af retsafgørelser* findes i nogle medlemsstater, navnlig standarderne bestående af særlige krav til struktur. I mange medlemsstater stilles der også standardiserede elektroniske skabeloner til dommerens rådighed. De går lige fra simple modeller til mere avanceret materiale, der har til formål at gøre det lettere at udarbejde afgørelserne. I et mindre antal medlemsstater findes der via retsplejen nogle generelle krav om klarhed og konsekvens, og nogle har endda udarbejdet en særlig politik om klart sprog for skriftlig og mundtlig kommunikation fra domstolene.
- *Standarder om tildeling af menneskelige ressourcer* er – i de fleste medlemsstater – forbundet med arbejdsbyrden. Mens det i nogle lande er sjældent, at der sker justeringer, har andre lande imidlertid et mere fleksibelt tildelingssystem, der giver dem mulighed for at tilpasse sig årligt til ændringer eller tage højde for forventede behov.

3.3 Uafhængighed

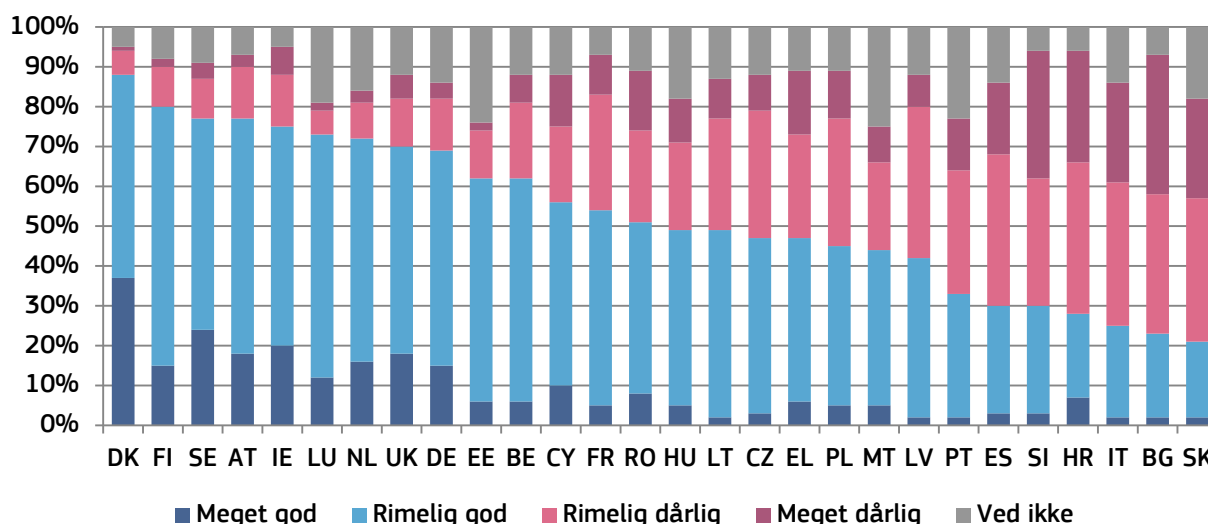
Retsvæsenets uafhængighed er et krav, der udspringer af retten til effektiv domstolsprøvelse, som er forankret i EU's charter om grundlæggende rettigheder (artikel 47).⁷⁴ Det er ligeledes vigtigt for et gunstigt investeringsklima, da en sådan uafhængighed sikrer retfærdighed, forudsigelighed og sikkerhed i retssystemet på det sted, hvor virksomhederne opererer.

Ud over oplysninger om opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed viser resultattavlen, hvordan retssystemerne er organiseret med henblik på at beskytte retsvæsenets uafhængighed i bestemte typer situationer, hvor uafhængigheden kan være i fare. I et fortsat samarbejde med europæiske retlige netværk, især Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer (ENCJ), viser 2016-resultattavlen de ajourførte tal for strukturel uafhængighed.⁷⁵

For første gang viser resultattavlen resultaterne af Eurobarometer-undersøgelser om opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed set ud fra borgernes og virksomhedernes synspunkt.

3.3.1 Opfattelse af retsvæsenets uafhængighed

Figur 44: Borgernes opfattelse af retsvæsenets uafhængighed (kilde: Eurobarometer⁷⁶)

Figur 45: Hovedårsager til opfattelsen af manglende uafhængighed blandt borgerne (andel af alle respondenter – højere værdi betyder større betydning) (kilde: Eurobarometer⁷⁷)

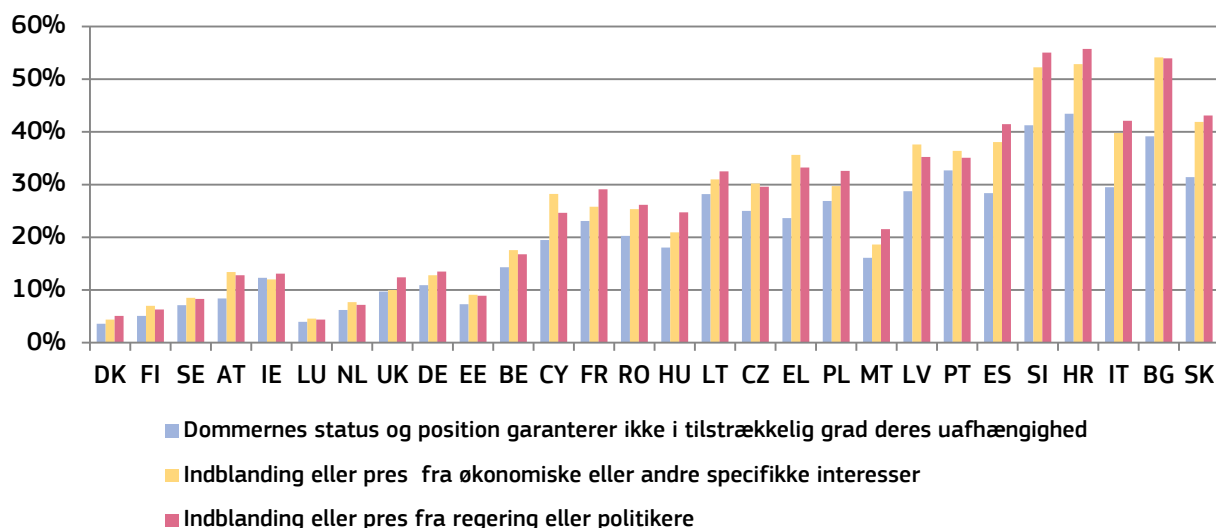
Denne figur viser hovedårsagerne til opfattelsen af domstoles og dommeres manglende uafhængighed. De respondenter blandt borgerne, som havde angivet retsvæsenets uafhængighed som "rimelig dårlig" eller "meget dårlig", kunne vælge mellem tre årsager til deres bedømmelse. Medlemsstaterne er angivet i samme rækkefølge som i figur 44.

⁷⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>

⁷⁵ Tallene er baseret på "ENCJ Guide" og svar på et ajourført spørgeskema, som Kommissionen udarbejdede i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene på det ajourførte spørgeskema fra de medlemsstater, der ikke har nogen domstolsadministrationer eller ikke er ENCJ-medlemmer (CZ, DE, EE, EL, CY, LU, AT og FI), blev opnået via samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole. Se "Guide to the European Network of Councils for the Judiciary", oktober 2015, der findes på adressen: http://www.encj.eu/images/stories/pdf/workinggroups/guide/encj_guide_version_oct_2015.pdf

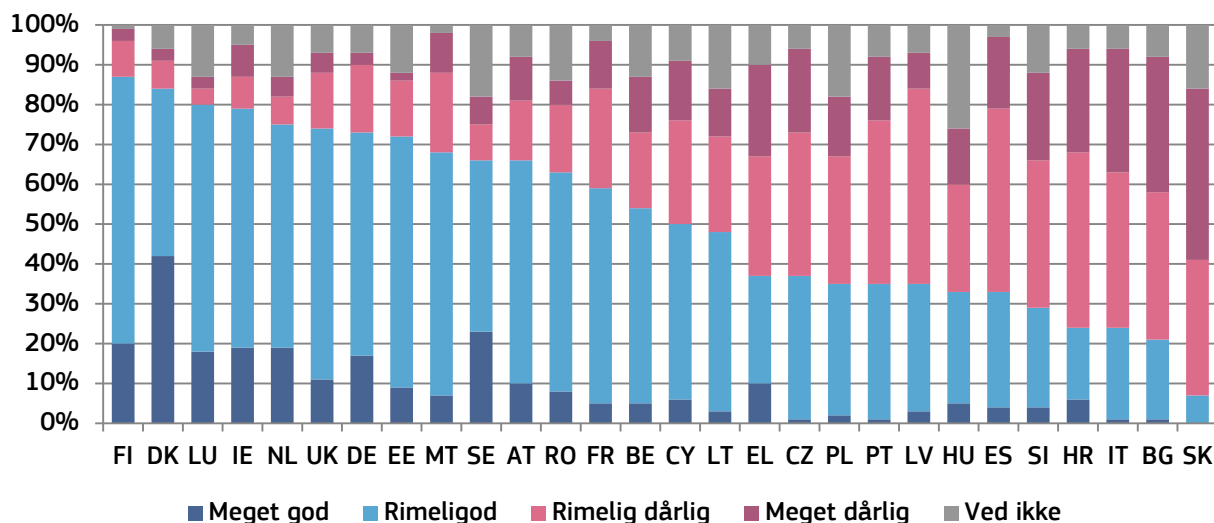
⁷⁶ Eurobarometerundersøgelse FL435, foretaget 24.-25. Februar 2016; svar på spørgsmålet: "Ud fra hvad du ved, hvordan vil du så bedømme retssystemet i (vores land) med hensyn til domstolens og dommerens uafhængighed? Synes du uafhængigheden kan betegnes som meget god, rimelig god, rimelig dårlig eller meget dårlig?". Findes på: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

⁷⁷ Eurobarometerundersøgelse FL435, svar på spørgsmålet: "I hvilket omfang forklarer hver af følgende årsager din bedømmelse af domstolens uafhængighed i (vores land): i høj grad, i nogen grad, ikke i særlig høj grad, overhovedet ikke?".

Blandt de borgere, der bedømte retsvæsenets uafhængighed til "meget god" eller "rimelig god", angav næsten trefjerdedele (svarende til 39 % af alle respondenter) dommernes status og position som årsag til deres bedømmelse.⁷⁸

Figur 46: Virksomhedernes opfattelse af retsvæsenets uafhængighed (kilde: Eurobarometer⁷⁹)

Figur 47: Hovedårsager til opfattelsen af manglende uafhængighed blandt virksomhederne (andel af alle respondenter – højere værdi betyder større betydning⁸⁰)

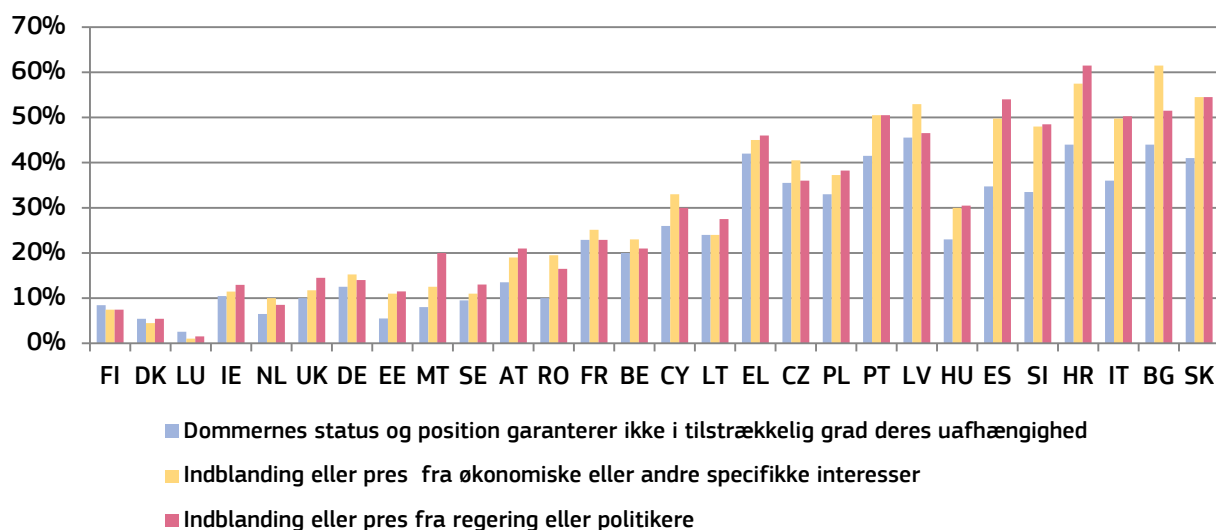
Denne figur viser hovedårsagerne til opfattelsen af domstoles og dommers manglende uafhængighed. De respondenter blandt virksomhederne, som havde angivet retsvæsenets

⁷⁸ Eurobarometerundersøgelse FL435.

⁷⁹ Eurobarometerundersøgelse FL 436, foretaget 24.-25. Februar 2016; svar på spørgsmålet: "Ud fra hvad du ved, hvordan vil du så bedømme retssystemet i (vores land) med hensyn til domstolenes og dommernes uafhængighed? Synes du uafhængigheden kan betegnes som meget god, rimelig god, rimelig dårlig eller meget dårlig?". Findes på: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

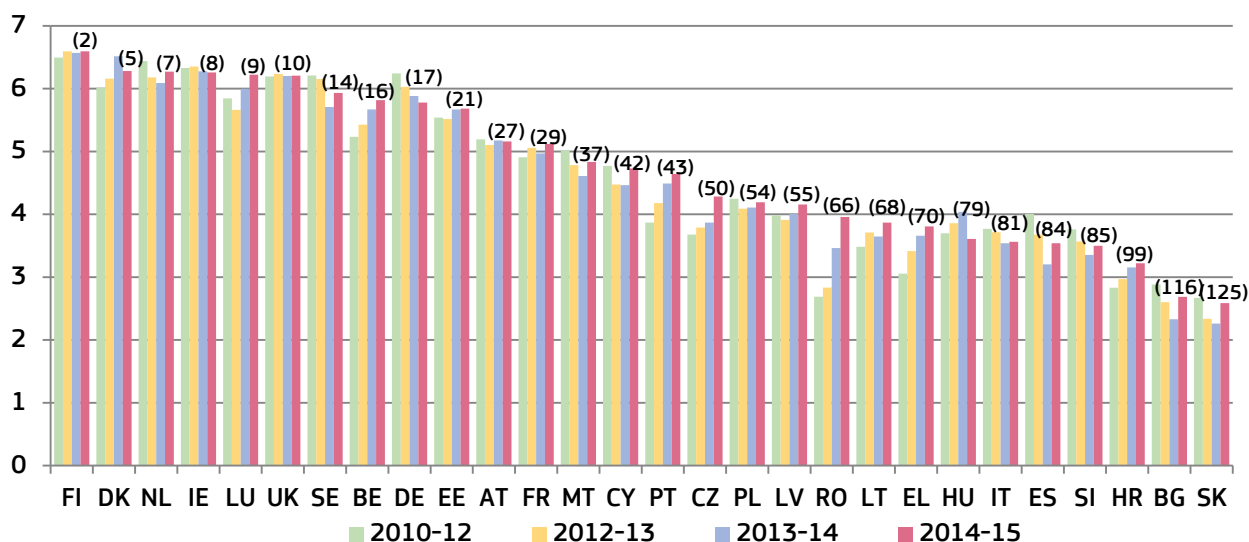
⁸⁰ Eurobarometerundersøgelse FL436; svar på spørgsmålet: "I hvilket omfang forklarer en af følgende årsager din bedømmelse af domstolenes uafhængighed i (vores land): i høj grad, i nogen grad, ikke i særlig høj grad, overhovedet ikke?".

uafhængighed som "rimelig dårlig" eller "meget dårlig", kunne vælge mellem tre årsager til deres bedømmelse. Medlemsstaterne er angivet i samme rækkefølge som i figur 46.

Blandt de virksomheder, der bedømte retsvæsenets uafhængighed til "meget god" eller "rimelig god", angav trefjerdedele (svarende til 36 % af alle respondenter) dommernes status og position som årsag til deres bedømmelse.⁸¹

Figur 48: WEF: virksomheders opfattelse af retsvæsenets uafhængighed* (opfattelse – højere værdi betyder bedre bedømmelse) (kilde: World Economic Forum⁸²)

* Tallet i parentes angiver den seneste placering blandt 140 deltagende lande over hele verden.

⁸¹ Eurobarometerundersøgelse FL436

⁸² WEF-indikatoren er baseret på respondenternes svar på følgende spørgsmål: "Hvor uafhængigt er retssystemet i Deres land af påvirkninger fra regeringen, privatpersoner eller virksomheder? [1 = slet ikke uafhængigt, 7 = fuldstændig uafhængigt]". Der kom svar på undersøgelsen fra et repræsentativt udsnit af virksomheder, som repræsenterer de vigtigste erhvervssektorer (landbrug, fremstillingsindustri, ikke-fremstillingsindustri og tjenesteerhverv) i alle de pågældende lande. Undersøgelsen foregik i praksis på forskellig vis, bl.a. via personlige eller telefoniske interview med virksomhedsledere, fremsendte papirformularer og onlineundersøgelser, og findes på adressen: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2015-2016>

3.3.2 Strukturel uafhængighed

Sikring af strukturel uafhængighed kræver retsgarantier. De fleste medlemsstater har en domstolsadministration, der har til opgave at sikre retsvæsenets uafhængighed. Figur 49 og figur 50 viser en udvidet og ajourført sammenligning af sammensætningen (i overensstemmelse med indstillingsproceduren) og EU's nuværende domstolsadministrationers hovedbeføjelser. Denne sammenlignende oversigt kan være nyttig for medlemsstater, der vedtager reformer for at sikre, at domstolsadministrationerne fungerer effektivt som uafhængige nationale institutioner med det endelige ansvar for at bistå retsvæsenet med opgaven med at sikre en uafhængig behandling ved domstolene under hensyntagen til de nationale retssystemers traditioner og særlige forhold.

Resultattavlen omhandler også, hvordan retssystemerne er organiseret med henblik på at garantere retsvæsenets uafhængighed i bestemte typer situationer, hvor uafhængigheden kan være i fare. De fire indikatorer viser garantier i sådanne situationer: garantier mod forflyttelse af dommere uden deres samtykke (figur 52), afsættelse af dommere (figur 53), tildeling af indkomne sager ved en domstol (figur 54) og dommers tilbagetrækning og inhabilitetserklæring (figur 55). *Europarådets henstilling fra 2010 om dommere: uafhængighed, effektivitet og ansvar* ("henstillingen") beskriver standarder, der er udformet med henblik på at bevare retsvæsenets uafhængighed i sådanne situationer.⁸³ Figurene er blevet opdateret i de tilfælde, hvor medlemsstaternes lovgivning eller praksis er ændret siden offentliggørelsen af 2015-resultattavlen. De giver en oversigt over retsgarantierne i visse typer situationer. De er imidlertid ikke udtryk for nogen vurdering og indeholder ikke nogen kvantitative data om, hvor effektive garantierne er. Samtidig sikrer yderligere garantier ikke i sig selv retssystemets effektivitet.⁸⁴ Det bør også bemærkes, at gennemførelsen af politikker og praksis for at fremme integritet og forebygge korrupsion i retsvæsenet også er af afgørende betydning for at sikre dettes uafhængighed.

Figur 49: Domstolsadministrationernes sammensætning i overensstemmelse med indstillingsproceduren*⁸⁵

Figuren viser sammensætningen af domstolsadministrationerne⁸⁶, som er medlem af ENCJ, i overensstemmelse med indstillingsproceduren, afhængigt af om medlemmerne er dommere/anklagere, der er valgt eller udnævnt/foreslået af kolleger, medlemmer, der er indstillet af den udøvende eller lovgivende magt, eller medlemmer, der er indstillet af andre organer og myndigheder. Mindst halvdelen af domstolsadministrationernes medlemmer skal være dommere, der er valgt af deres kolleger fra alle niveauer i retsvæsenet med respekt for pluralisme i retsvæsenet.⁸⁷

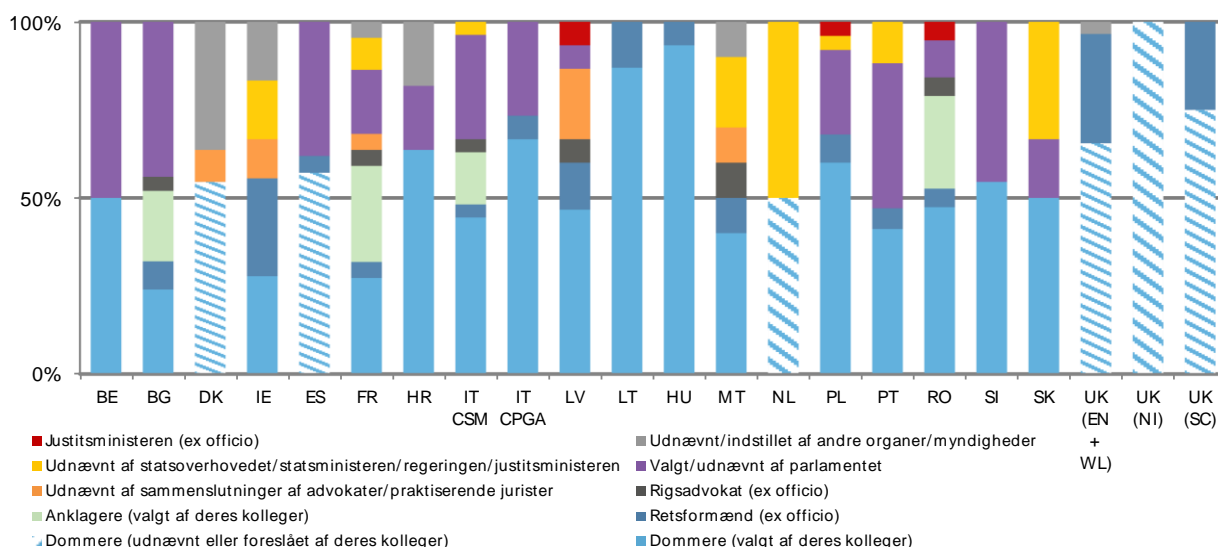
⁸³ Henstilling CM/Rec(2010)12 fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om dommere: uafhængighed, effektivitet og ansvar.

⁸⁴ Denne oversigt viser, hvordan retssystemerne er organiseret. Det er ikke hensigten at afspejle deres kompleksitet og detaljer.

⁸⁵ Baseret på "ENCJ Guide", oktober 2015.

⁸⁶ Domstolsadministrationer er uafhængige organer, der er nedsat ved lov eller i henhold til forfatningen, og hvis formål er at garantere retsvæsenets og de enkelte dommers uafhængighed og således fremme et effektivt fungerende retssystem. Se henstilling, §26-27. Alle tre domstolsadministrationer i UK indgår i oversigten: UK (EN+WL) – "Judges' Council of England and Wales", UK (NI) – "Judges' Council for Northern Ireland, and UK (SC)" – "Judicial Council for Scotland".

⁸⁷ Se henstillingens §§ 26-27.

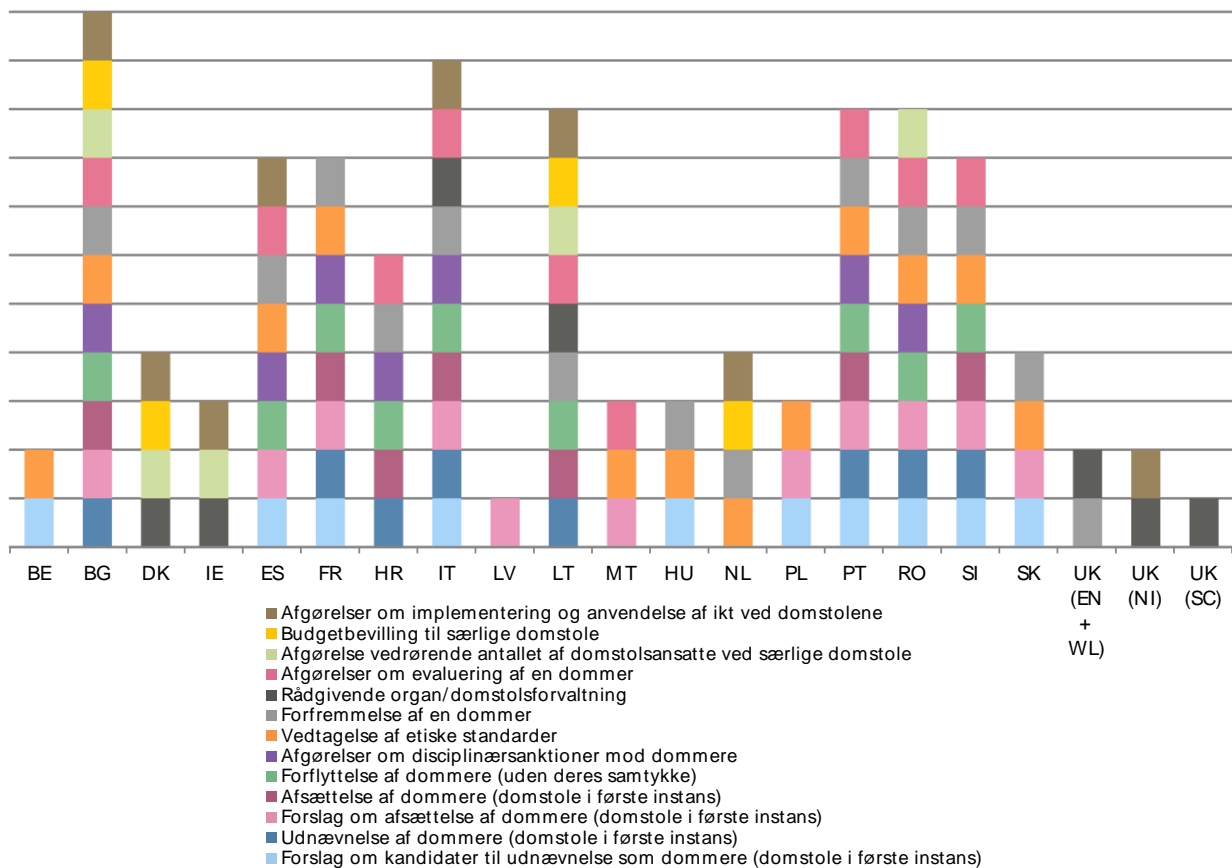

* BE: De juridiske medlemmer er enten dommere eller anklagere, BG: Kategorien anklagere omfatter en valgt undersøgelsesdommer, DK: Alle medlemmer beskikkes formelt af justitsministeren, kategorien "Udnævnt/indstillet af andre organer/myndigheder" omfatter to repræsentanter fra domstolene (der indstilles af fagforeningen for det administrative personale og af politiforbundet), ES: De medlemmer af domstolsadministrationen, der kommer fra domstolene, udnævnes af parlamentet, idet domstolsadministrationen meddeler parlamentet den liste over kandidater, der støttes af en dommerforening eller af 25 dommere, FR: Domstolsadministrationen er opdelt i to, nemlig en med kompetence i forhold til dommere og en anden med kompetence i forhold til anklagere, domstolsadministrationen omfatter et medlem af Conseil d'Etat (statsrådet), som vælges af Conseil d'Etats øverste forsamling, IT-CSM: Consiglio Superiore della Magistratura (der omfatter domstolene på det civil- og strafferetlige område), "dommere" i denne kategori omfatter to retsmedsmænd (dommere og/eller anklagere), der vælges af højesteret, IT-CPGA: Consiglio di presidenza della giustizia amministrativa (der omfatter forvaltningsdomstolene), MT: Oppositionslederen udnævner en lægmand som medlem, NL: Medlemmerne udnævnes formelt ved kongeligt dekret på forslag af sikkerheds- og justitsministeren, RO: De valgte dommere godkendes af senatet, SI: Medlemmerne vælges af nationalforsamlingen på forslag af republikkens præsident.

Figur 50: Domstolsadministrationernes beføjelser⁸⁸

Denne figur viser visse af domstolsadministrationernes og medlemmerne af ENCJ's væsentligste beføjelser, som f.eks. de beføjelser, der omhandler udnævnelse af dommere og beføjelser, der påvirker deres karriere. Den er blevet udvidet til at omfatte beføjelsen til at evaluere dommere og visse ledelsesmæssige beføjelser, som f.eks. beføjelsen til at træffe afgørelse om antallet af domstolsmedarbejdere, afsætte budget til særlige domstole og bestemme anvendelsesgraden af IKT ved domstolene.

⁸⁸ Baseret på "ENCJ Guide", oktober 2015.

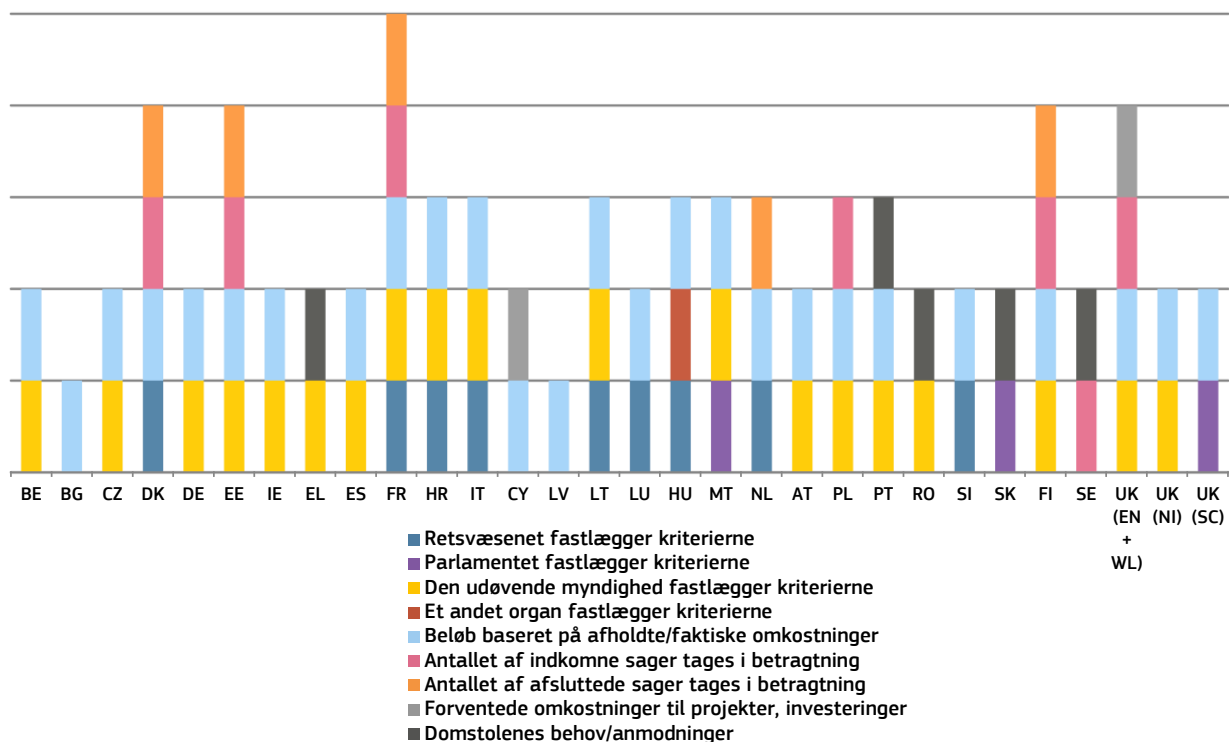

* Kun nogle af beføjelserne er med i figuren, og den er ikke udtømmende. Domstolsadministrationerne har yderligere beføjelser, som ikke er nævnt her. IT: Søjlen viser beføjelser for begge domstolsadministrationer (CSM: domstolsadministrationen for domstolene på det civil- og strafferetlige område og CPGA: domstolsadministrationen for forvaltningsdomstolene), kun CPGA har beføjelser over IKT ved domstolene og er et rådgivende organ. LV: Andre selvstyrede retsorganer udøver visse beføjelser, f.eks. over fagdisciplin og etik. I nogle lande er det udøvende organ forpligtet enten ved lov eller i praksis til at handle i overensstemmelse med et forslag fra domstolsadministrationen om at udnævne eller afsætte en dommer (f.eks. ES).

Figur 51: Kriterier for fastsættelse af bevillinger til retsvæsenet*⁸⁹

Figuren viser, hvilket statsligt organ (den dømmende, lovgivende eller udøvende magt) der fastlægger kriterierne for fastsættelse af bevillinger til retsvæsenet. Den viser ligeledes følgende kriterier pr. land: Bevillinger er baseret på enten afholdte/faktiske omkostninger – hvilket er det hyppigst benyttede kriterium – eller antallet af indkomne/afsluttede sager, de forventede omkostninger eller domstolenes behov/anmodninger, hvilket er et mindre hyppigt anvendt kriterium.

⁸⁹ Data indsamlet ved hjælp af et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene fra medlemsstater uden domstolsadministrationer blev indhentet via et samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole. Medlemsstaterne er angivet i alfabetisk rækkefølge efter deres geografiske navne på originalsproget. Kolonnernes højde afspejler ikke nødvendigvis garantiernes effektivitet.

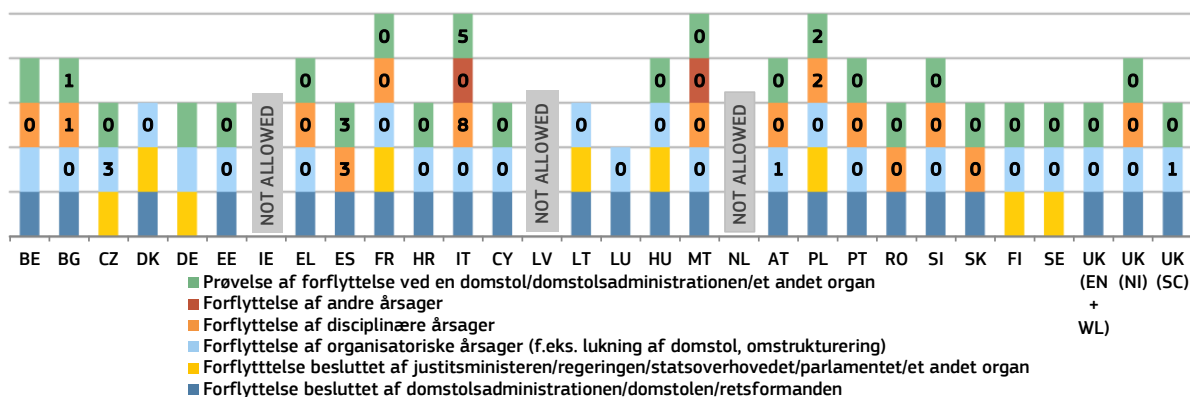
* EL og CY: oplysninger fra 2015-resultattavlen, DK: Der tages højde for antallet af indkomne og afsluttede sager ved domstole i første instans, DE: Kun med hensyn til budgettet for højesteret – for så vidt angår domstolene i første og anden instans, varierer delstaternes retssystemer, EE: antal indkomne og afsluttede sager ved domstole af første og anden instans, FR: antal indkomne og afsluttede sager ved domstole i alle instanser, IT: Justitsministeriet fastsætter kriterier for civil- og strafferetlige domstole, mens domstolsadministrationen (CPGA) fastsætter kriterier for forvaltningsdomstole, HU: I henhold til loven skal dommernes løn fastsættes i finansloven, idet dette beløb ikke må være lavere end året før, NL: Antallet af afsluttede sager baseret på en evaluering af omkostningerne til domstolene tages i betragtning.

Figur 52: Garantier mod forflyttelse af dommere uden deres samtykke*⁹⁰ (dommeres uafsættelighed)

Figuren viser, om forflyttelse af dommere uden deres samtykke er tilladt, og i så fald hvilke myndigheder der kan træffe beslutningen, begrundelserne for sådanne forflytninger, og hvorvidt det er muligt at klage over en sådan afgørelse. Tallene viser, hvor mange dommere der er blevet forflyttet uden samtykke i 2014 af organisatoriske, disciplinære eller andre årsager, og hvor mange der klagede (hvis der ikke er noget tal, foreligger der ingen data).⁹¹

⁹⁰ Data indsamlet ved hjælp af et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene fra medlemsstater uden domstolsadministrationer blev indhentet via et samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole. Medlemsstaterne er angivet i alfabetisk rækkefølge efter deres geografiske navne på originalsproget. Kolonnernes højde afspejler ikke nødvendigvis garantiernes effektivitet.

⁹¹ Henstillingens stk. 52 indeholder garantier om dommeres uafsættelighed. Dommere bør ikke flyttes til et andet dommerembede uden at give deres samtykke hertil, undtagen i tilfælde af disciplinærsanktioner eller en reform af retssystemets opbygning.

* BE: Forflyttelse af organisatoriske årsager kan kun ske internt i en domstol, CZ: En dommer kan kun forflyttes til en domstol i samme instans, en domstol én instans højere eller lavere (i samme retskreds), DE: forflyttelse af en varighed på højst tre måneder og kun i tilfælde af repræsentation, FR: Justitsministeriet kan i sjældne tilfælde forflytte en dommer af organisatoriske årsager, som f.eks. i tilfælde af lukning af en domstol, eller af juridiske årsager, som f.eks. i forbindelse med tidsbegrænsede udnævnelser (til retspræsident eller specialiserede funktioner), IT: seks dommere forflyttet af CSM (domstolsadministrationen for civil- og strafferetlige domstole), hvoraf tre indgav klage over forflyttelsen, de to dommere, der var forflyttet af CPGA (domstolsadministrationen for forvaltningsdomstolene), indgav klage over forflyttelsen, CPGA kan kun forflytte af disciplinære årsager, LT: midlertidig forflyttelse, hvis der er et presserende behov for at sikre en velfungerende domstol, RO: kun midlertidig forflyttelse af en varighed på højst et år som følge af disciplinærsanktioner, FI: forflyttelse i tilfælde af omstrukturering af funktioner i den offentlige forvaltning.

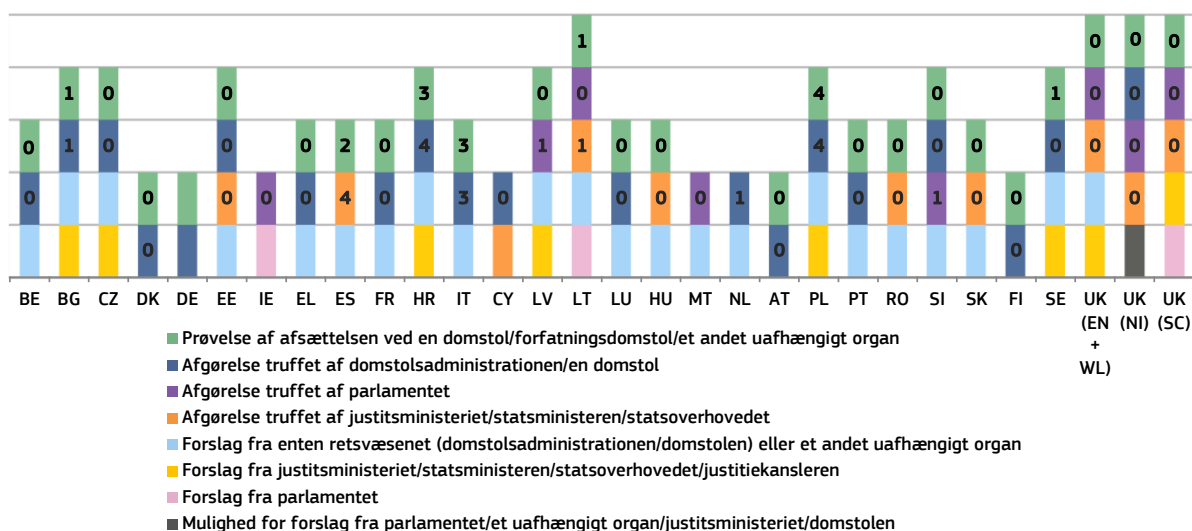
Figur 53: Afsættelse af dommere ved domstole i første og anden instans*⁹²

Denne figur viser de myndigheder, der har beføjelse til at foreslå og træffe beslutning om afsættelse af dommere i første og anden instans.⁹³ Den øverste del af hver søjle viser, hvilken myndighed der træffer den endelige afgørelse⁹⁴ og den nederste del viser, hvor det er relevant, hvilken myndighed der foreslår afsættelse, eller hvem der skal høres, inden der træffes afgørelse. Tallene viser, hvor mange dommere (ved alle instanser) der blev afsat i 2014 af et givet organ, og hvor mange der klagede over afsættelsen (hvis der ikke er noget tal, foreligger der ingen data).

⁹² Data indsamlet ved hjælp af et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene fra medlemsstater uden domstolsadministrationer blev indhentet via et samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole. Medlemsstaterne er angivet i alfabetisk rækkefølge efter deres geografiske navne på originalsproget. Kolonnernes højde afspejler ikke nødvendigvis garantiernes effektivitet.

⁹³ I henhold til henstillingens §§ 46 og 47 skal nationale systemer indeholde garantier mod afsættelse af dommere.

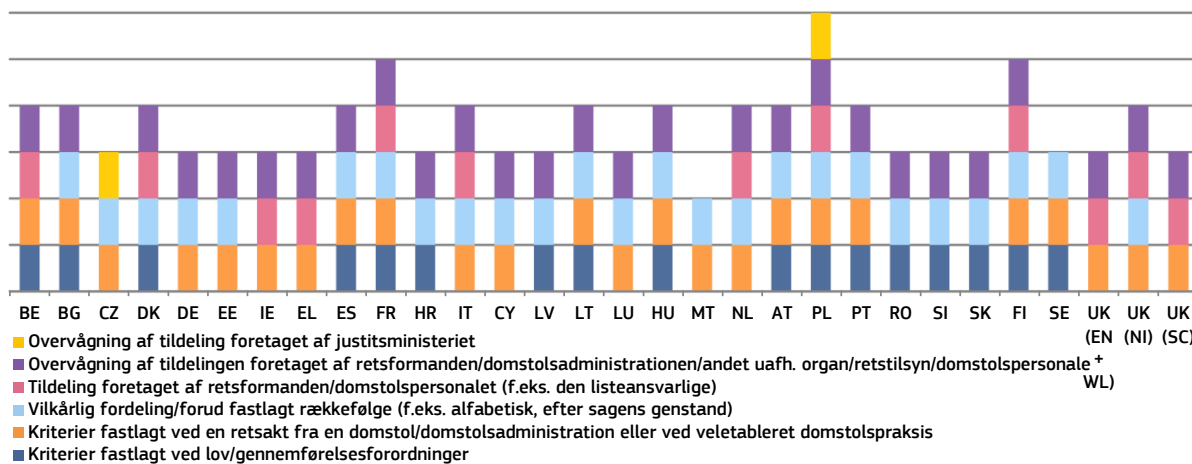
⁹⁴ Det kan være et eller to forskellige organer alt efter begrundelsen for afsættelse eller typen af dommer (f.eks. en retsformand).

* IT: CSM (domstolsadministrationen for civil- og strafferetlige domstole) afsatte tre dommere, som klagede, CPGA (domstolsadministrationen for forvaltningsdomstole) afsatte ikke nogen dommere, PT: Ingen dommere blev afsat, men de tre, der blev tvunget på pension, klagede over dette, SE: En klage vedrørte en afgørelse ved en byret, der skulle underkaste en afgørelse truffet af det nationale udvalg vedrørende tilsidesættelse af tjenesteplichter fra 2011 en fornyet prøvelse, UK (EN+WL): Ingen dommere på fuld tid, kun dommere på deltid (honorarlønnet) blev afsat, nemlig en dommer ved en domstol i første instans, fem domstolsmedarbejdere og ti tribunalmedlemmer (lægfolk). I nogle lande er det udøvende organ enten ved lov eller i praksis forpligtet til at handle i overensstemmelse med et forslag fra domstolsadministrationen om at afsætte en dommer (f.eks. ES og LT).

Figur 54: Tildeling af sager ved en domstol⁹⁵

Figuren viser, på hvilket niveau kriterierne for fordeling af sager ved en domstol er defineret, hvordan sagerne tildeles, og hvilken myndighed der fører tilsyn med tildelingen.⁹⁶ Den måde, som systemer for vilkårlig tildeling gennemføres på i praksis, er også af afgørende betydning.⁹⁷

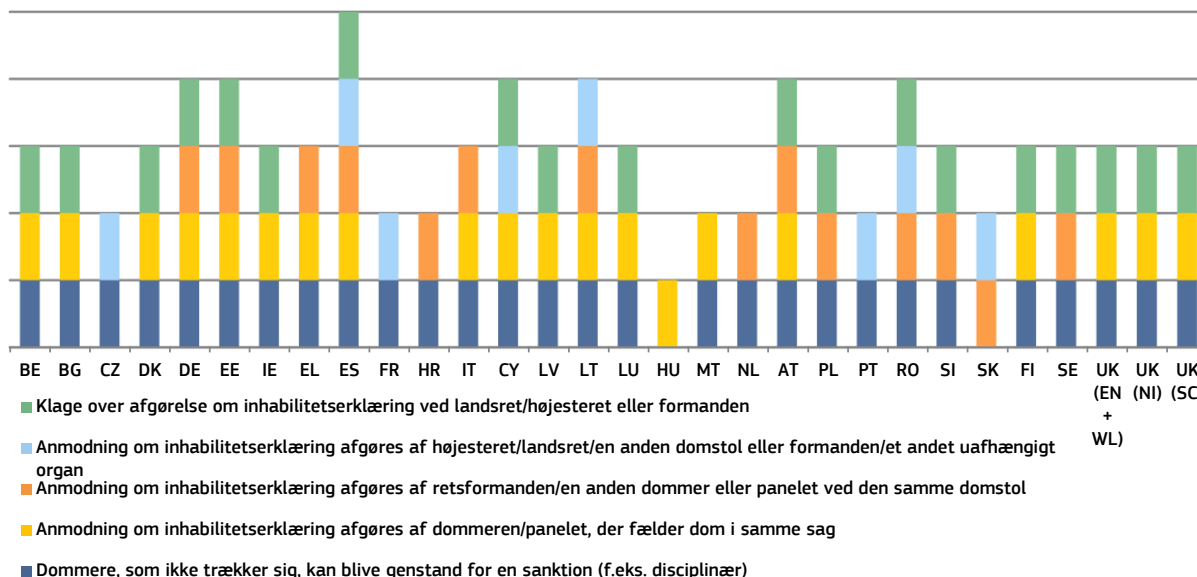
⁹⁵ Data indsamlet ved hjælp af et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene fra medlemsstater uden domstolsadministrationer blev indhentet via et samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole. Medlemsstaterne er angivet i alfabetisk rækkefølge efter deres geografiske navne på originalsproget. Kolonnernes højde afspejler ikke nødvendigvis garantiernes effektivitet.

⁹⁶ I henhold til henstillingens § 24 skal systemerne til fordeling af sager ved en domstol følge objektive, forud fastsatte kriterier for at garantere retten til en uafhængig og upartisk dommer.

⁹⁷ F.eks. indeholdt Kommissionens seneste rapport om Bulgariens fremskridt inden for rammerne af mekanismen for samarbejde og kontrol en opfordring til BG om at sørge for: "Etablering af en kapacitet i det øverste retsråd og i retsinspektoratet med henblik på at kontrollere anvendelsen af og sikkerheden i det nye system til vilkårlig tildeling af sager i domstolene. Disse institutioner skal være åbne om resultatet af inspektionerne og opfølgningen på de konstaterede problemer." COM(2016) 40 final: http://ec.europa.eu/cvm/docs/com_2016_40_en.pdf

Figur 55: Dommeres tilbagetrækning og inhabilitetserklæring⁹⁸

Figuren viser, om dommere kan gøres til genstand for sanktioner eller ej, hvis de ikke efterkommer forpligtelsen til at afholde sig fra at træffe afgørelse i en sag, hvor deres upartiskhed kan drages i tvivl, er kompromitteret, eller hvis der er en rimelig opfattelse af forudindtaget. Figuren viser også, hvilken myndighed⁹⁹, der er ansvarlig for at træffe afgørelse om en anmodning om inhabilitetserklæring fremsat af en part, der har til hensigt at få en dommer til at vige sit sæde.¹⁰⁰

3.3.3 Arbejdet i de retlige netværk om retsvæsenets uafhængighed

Resultattavlen indeholder en komparativ oversigt over visse retsgarantier, der har til formål at beskytte retsvæsenets uafhængighed, men den indeholder ikke en evaluering af deres effektivitet. I de tidligere resultattavler opfordrede Kommissionen de retlige netværk til at uddybe deres vurdering af, hvor effektive disse retsgarantier er, og den tilkendegav, at den ville overveje, hvordan disse oplysninger kunne indgå i fremtidige resultattavler.

Som et første skridt i den retning foretog ENCJ i 2015 en undersøgelse¹⁰¹ af domstolenes uafhængighed og ansvarlighed, som så nærmere på de retsgarantier, der formelt var vedtaget ved lovgivning. I undersøgelsen så man på situationen i de medlemsstater, hvis

⁹⁸ Data indsamlet ved hjælp af et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene fra medlemsstater uden domstolsadministrationer blev indhentet via et samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole. Medlemsstaterne er angivet i alfabetisk rækkefølge efter deres geografiske navne på originalsproget. Kolonnernes højde afspejler ikke nødvendigvis garantiernes effektivitet.

⁹⁹ Undertiden kan mere end én myndighed træffe denne afgørelse, alt efter på hvilket retsniveau den dommer, som erklæres inhabil, har sæde.

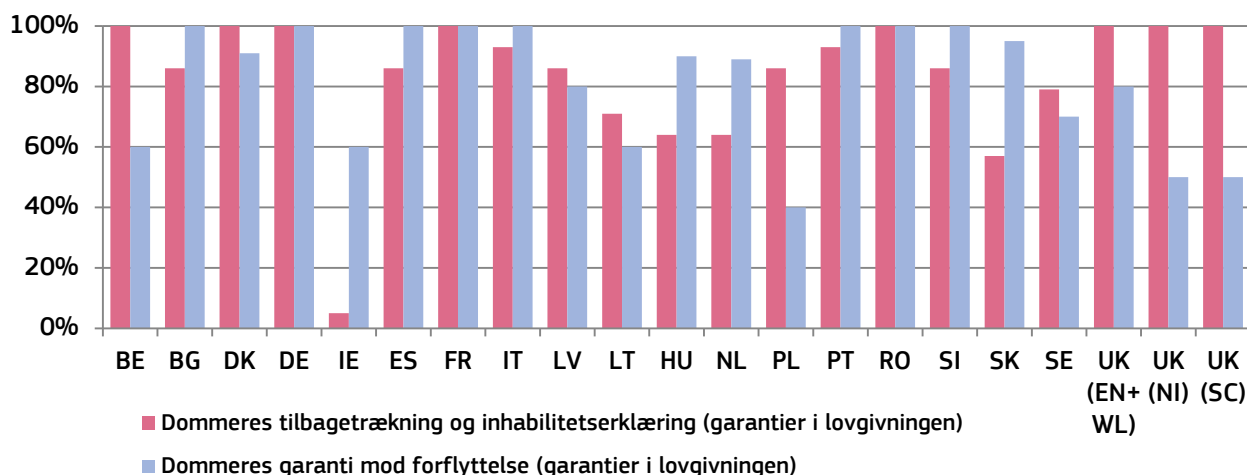
¹⁰⁰ Ifølge henstillingens § 59, 60 og 61 skal dommere fungere uafhængigt og upartisk i alle sager og skal trække sig fra en sag eller afstå fra at behandle den, hvis der er defineret gyldige grunde i loven, og ellers ikke.

¹⁰¹ ENCJ's rapport for 2014-2015, "Independence and Accountability of the Judiciary and of the Prosecution": I rapporten anvendes indikatorer vedrørende de juridiske og andre objektivt observerbare aspekter af retssystemet, som er helt afgørende for uafhængighed og ansvarlighed. Med hensyn til målestokken for disse objektive aspekter er domstolsadministrationerne eller i deres fravær andre statslige organer ansvarlige for pointtildeling og kategorisering ved hjælp af et standardiseret spørgeskema. Det er en selvevaluering, men af aspekter, som kan kontrolleres af alle, der har viden om de pågældende retssystemer. Indikatorerne indeholder udtrykkeligt en standard for, hvordan formelle ordninger bør se ud. Resultaterne for hver indikator er vist som en procentdel af et standardiseret maksimalt antal point, der er udtryk for de bedste ordninger. Se s. 16 og 23, ENCJ's rapport, som kan findes her: http://www.ency.eu/images/stories/pdf/workinggroups/independence/ency_report_independence_accountability_2014_2015_adopted_ga_corr_2016.pdf

domstolsadministrationer var ENCJ-medlemmer. Ud over en undersøgelse af dommernes opfattelse af uafhængighed indeholder undersøgelsen en række indikatorer vedrørende retsvæsenets uafhængighed, f.eks. organisatorisk autonomi, retsvæsenets finansiering, retternes forvaltninger, beslutninger vedrørende dommerpersonale, beskyttelse mod forflyttelse, klageprocedurer, regelmæssig rapportering, forhold til pressen, retlig etik og dommers tilbagetrækning og inhabilitetserklæring. Nogle af disse indikatorer vedrører situationer, som præsenteres i figurene ovenfor, f.eks. figurene om dommernes beskyttelse mod forflyttelse og dommers tilbagetrækning og inhabilitetserklæring.

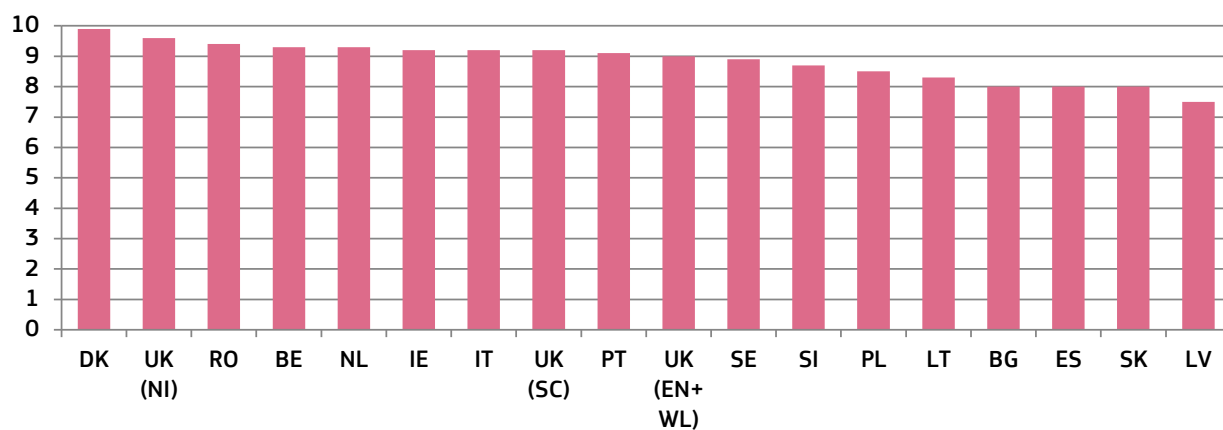
Figur 56: Eksempel på garantier, der er blevet undersøgt af ENCJ¹⁰²

Figuren nedenfor vedrører dommers tilbagetrækning og inhabilitetserklæring samt deres beskyttelse mod forflyttelse. Den giver indsigt i de formelle ordninger, som ved lovgivning er fastlagt med henblik på disse situationer, men omfatter hverken en måling af deres effektivitet i praksis eller en evaluering af deres anvendelse. Mere specifikt omfatter figuren ordninger for frivillig tilbagetrækning, brud på forpligtelser til tilbagetrækning, habilitetsindsigelser, besluttende myndighed, og hvorvidt det er muligt at appellere en afgørelse vedrørende inhabilitet. Figuren omfatter også ordninger med hensyn til eventuel forflyttelse af en dommer (midlertidigt eller permanent, ud over af disciplinære årsager) til et andet dommerembede (til andre retlige opgaver, retter eller steder) uden pågældendes samtykke.

¹⁰² Figuren er afledt af resultaterne i ENCJ's rapport for 2014-2015 "Independence and Accountability of the Judiciary and of the Prosecution" (resultaterne er vist som en procentdel af et standardiseret maksimalt antal point).

Figur 57: ENCJ-undersøgelse af dommeres opfattelse af uafhængighed¹⁰³ (opfattelse — jo højere værdi, jo gunstigere opfattelse)

¹⁰³ ENCJ-indikatoren er baseret på respondenternes svar på følgende spørgsmål: "På en skala fra 0 til 10 (hvor 0 betyder "slet ikke uafhængig", og 10 betyder "den størst mulige grad af uafhængighed"). De juridiske dommere i mit land er?" I alt 4 874 dommere deltog. Følgende ENCJ-medlemmer deltog ikke i undersøgelsen: FR, MT, HR og HU (HR og HU er efter undersøgelsen blevet ENCJ-medlemmer). SE er ENCJ-observatør.

3.3.4 Oversigt over retsvæsenets uafhængighed

Retsvæsenets uafhængighed er et grundlæggende element ved et effektivt retssystem. Det er af helt afgørende betydning for at opretholde retsstatsprincippet, en retfærdig rettergang og borgernes og virksomhedernes tillid til retssystemet. Resultattavlen viser udviklingstendenserne vedrørende opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed samt giver oplysninger om retsgarantierne for uafhængighed og om domstolsadministrationerne (dvs. de organer, der har til opgave at beskytte retsvæsenets uafhængighed).

- 2016-resultattavlen udvider undersøgelsen af *opfattelsen af uafhængighed* og viser, at *virksomhedernes opfattelse af uafhængighed* er blevet bedre eller er stabil i de fleste medlemsstater sammenlignet med det foregående år og med markante forbedringer i nogle få medlemsstater, hvor niveauet for opfattelsen af uafhængighed er lavt (figur 47).
- Resultattavlen indeholder fortsat en *kortlægning af retsgarantierne* for retsvæsenets uafhængighed, som viser, hvordan retssystemerne er organiseret med henblik på at beskytte retsvæsenets uafhængighed i bestemte typer situationer, hvor uafhængigheden kan være i fare:
 - For så vidt angår *forflyttelse af dommere uden deres samtykke* og *afsættelse af dommere* ved domstole i første og anden instans (figur 53), viser resultattavlen, at dommere, der bliver forflyttet eller afsat, i næsten alle medlemsstater kan indgive en klage eller anmode om en domstolsprøvelse af afgørelsen. Figurerne viser, at et lille antal dommere blev afsat eller forflyttet uden deres samtykke, og at de fleste forflyttelser var af disciplinære årsager (figur 50 og 51).
 - I langt de fleste medlemsstater bliver de indkomne sager *tildelt* til dommere vilkårligt eller i henhold til en på forhånd fastlagt rækkefølge, hvorved man begrænser det skønsmæssige aspekt (figur 52).
 - Dommere, som ikke *afholder sig fra* at træffe afgørelse i en sag, hvor deres upartiskhed kan drages i tvivl, kan undtagen i nogle få medlemsstater gøres til genstand for disciplinærsanktioner (figur 53).
- For at supplere kortlægningen af retsgarantierne viser resultattavlen resultaterne af en første *ENCJ-undersøgelse, der omhandler retsgarantierne* vedrørende dommeres sikkerhed mod forflyttelse (figur 54), dommeres tilbagetrækning og inhabilitetserklæring (figur 56) og tildeling af sager ved domstolene (figur 55). Disse figurer viser, i hvilket omfang der er fastlagt garantier i et retssystem, og forskellene mellem medlemsstaterne imellem. De er et første skridt i retning af en evaluering af, hvor effektive garantierne er i praksis.
- På baggrund af en ajourført oversigt vedrørende *domstolsadministrationernes sammensætning og beføjelser* viser resultattavlen, at dommerne (og anklagerne) i de fleste domstolsadministrationer bliver *valgt af deres kolleger* (figur 47). Den viser ligeledes, at kun nogle få domstolsadministrationer ud over beføjelserne til at udnævne og afsætte dommere og træffe afgørelser, der påvirker vedkommendes karrierer, har *ledelsesmæssige beføjelser* til at bestemme antallet af domstolsmedarbejdere ved særlige domstole, domstolenes budgetter og anvendelsesgraden af IKT ved domstolene (figur 48).
- Kun i et fåtal af medlemsstaterne er domstolene inddraget i at *fastsætte kriterierne for fastlæggelse af deres bevillinger*. I en større gruppe medlemsstater fastsættes disse kriterier udelukkende af den udøvende og/eller den lovgivende magt (figur 49).

4. KONKLUSIONER

Den fjerde udgave af EU's resultattavle for retsområdet giver et samlet billede af, hvordan de nationale retssystemer har udviklet sig med hensyn til effektivitet, kvalitet og uafhængighed. Selv om der er markante forskelle alt efter medlemsstat og indikator, viser 2016-resultattavlen visse positive tegn på, at bestræbelserne på at forbedre retssystemerne tilsyneladende bærer frugt. Der vil i resultattavlen fremover blive fulgt op på denne udvikling, og de sammenlignende oversigter vil blive videreudviklet. Retssystemernes grundlæggende rolle i forbindelse med opretholdelsen af retsstatsprincippet kræver, at disse bestræbelser forfølges med engagement og beslutsomhed.